

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΣΠΕ  
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

**ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ  
ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ  
ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ**

Επιλογή κειμένων των καθηγητών:

Μ. GRAWITZ Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας στο Παν/μιο Παρισιού 1

Α. BRIMO Καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Παν/μιο Παρισιού 2

Μ. JAHODA Καθηγήτρια Παν/μίου του Λονδίνου

Γενική εποπτεία: Βασίλης ΦΙΛΙΑΣ

Επιμέλεια 1<sup>ου</sup> Μέρους: Πέτρος ΠΑΠΠΑΣ

Συνεργάτες: Μαίρη ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

Όλγα ΖΑΡΝΑΡΗ

Ιωάννα ΜΑΓΓΑΝΑΡΑ

Μιχάλης ΜΕΪΜΑΡΗΣ

Ηλίας ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ελένη ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ

Ιωάννα ΠΕΡΑΝΤΖΑΚΗ

Ελευθερία ΣΑΜΨΩΝ

Δημήτρης ΨΥΧΟΓΥΙΟΣ

Επίμετρο: Μιχάλης ΜΕΪΜΑΡΗΣ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος της Νέας Έκδοσης .....	13
---------------------------------	----

Α' ΜΕΡΟΣ

**Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ**

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:**

ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ .....	17
1.1. Εισαγωγή.....	17
1.2. Η Διατύπωση του Προβλήματος της Έρευνας .....	21
1.3. Η Διατύπωση του Προβλήματος και οι Επόμενες Φάσεις .....	24

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:**

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	27
I. Το θεωρητικό Υπόβαθρο .....	27
2.1.1. Ο Ρόλος του Σχεδιασμού .....	27
2.1.2. Διερευνητικές Έρευνες .....	28

2.1.3.	Περιγραφικές Έρευνες.....	31
2.1.4.	Πειραματικές Έρευνες .....	33
2.1.5.	Το Πείραμα «εκ των υστέρων».....	45
2.1.6.	Η Γενίκευση των Αποτελεσμάτων της Έρευνας.....	47
II.	Τα Πρακτικά Προβλήματα .....	50
2.Π.1.	Γενικά.....	50
2.Π.2.	Ο Ορισμός του Πληθυσμού .....	51
2.Π.3.	Προσδιορισμός του Είδους των Πληροφοριών που θα συλλεγούν.....	52
2.Π.4.	Επιλογή Τρόπου Συλλογής Πληροφοριών .....	53
2.Π.5.	Τρόπος Αντιμετώπισης Αποτυχιών στη Συλλογή Πληροφοριών .....	54
2.Π.6.	Το Πλαίσιο .....	55
2.Π.7.	Πρόκριση Σχεδίου Δειγματοληψίας – Επιλογή Δείγματος.....	58
2.Π.8.	Απόφαση για την Επαναληπτικότητα της Έρευνας.....	60
2.Π.9.	Διοικητικά, Κόστος, Χρόνος (Στιγμή, Χρόνος, Διάρκεια).....	61

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:**

	ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ.....	65
3.1.	Γενικές Σκέψεις.....	65
3.2.	Διακυμάνσεις στη Βαθμολογία των Οργάνων Μέτρησης.....	67
3.3.	Η Αξιοπιστία της Μέτρησης .....	72
3.4.	Η Εγκυρότητα της Μέτρησης.....	77
3.5.	Κλίμακες Μέτρησης.....	85

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:**

	ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	95
4.1.	Εισαγωγή.....	95
4.2.	Η Παρατήρηση.....	96
4.3.	Η Μέθοδος του Βιογραφικού Ιστορικού.....	119
4.4.	Η Συνέντευξη.....	130
4.5.	Το Ερωτηματολόγιο.....	145
4.6.	Μέτρηση Στάσεων με Βάση Ερωτηματολόγια Συνέντευξης.....	163
4.7.	Τα Γραπτά Τεκμήρια.....	180
4.8.	Ανάλυση Ποιοτικού Υλικού .....	193

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ:**

	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	215
5.1.	Γενικά.....	215
5.2.	Έλεγχος Στοιχειοληψίας .....	216
5.3.	Κωδικογράφηση.....	217
5.4.	Μηχανογραφική Επεξεργασία .....	219

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ:**

	ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ.....	222
--	---------------------------	-----

6.1.	Εισαγωγή.....	222
6.2.	Η Διαδικασία της Ανάλυσης στην Έρευνα.....	223
6.3.	Στατιστική Ανάλυση των Δεδομένων .....	248

## Β' ΜΕΡΟΣ

### ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ

Πρόλογος .....	283
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ.....	287
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:</b>	
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	289
1.1. Πληθυσμός και Στατιστικές Μονάδες .....	289
1.2. Χαρακτηριστικά.....	289
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:</b>	
ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	293
2.1. Στατιστικοί Πίνακες .....	293
2.2. Σχετική Συχνότητα .....	294
2.3. Διαγράμματα .....	295
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:</b>	
ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	298
3.1. Ασυνεχείς Στατιστικές Μεταβλητές .....	298
3.2. Συνεχείς Στατιστικές Μεταβλητές .....	302
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:</b>	
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΙΑΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΣ.....	309
4.1. Μέτρα Κεντρικής Τάσης .....	309
4.2. Μέτρα Διασποράς .....	314
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ:</b>	
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΝΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣ ΔΥΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	317
5.1. Πίνακες Διπλής Εισόδου .....	317
5.2. Γραφικές Παραστάσεις .....	323
5.3. Χρονολογικές Σειρές.....	328
5.4. Γεωγραφικές Κατανομές – Χάρτες .....	330
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ:</b>	
ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΜΕΣ.....	337

6.1.	Γενικά – Έννοιες .....	337
6.2.	Η Κανονική Κατανομή.....	340
6.3.	Απόσταση μεταξύ Θεωρητικής και Πειραματικής Κατανομής.....	347

#### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ:**

	ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ.....	351
7.1.	Γενικές Έννοιες .....	351
7.2.	Παράδειγμα .....	353
	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ.....	357

#### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:**

	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	359
1.	Τα «Αντιπροσωπευτικά Υποσύνολα».....	359
1.1.	Το Πρόβλημα της Γενίκευσης.....	359
1.2.	Αντιπροσωπευτικότητα .....	360
1.3.	Πληθυσμός.....	361
1.4.	Δείγμα.....	363
1.5.	Τυχάιο – Κλήρωση .....	365
2.	Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα Δειγματοληψίας .....	366
2.1.	Δειγματοληψία και Απογραφή.....	366
2.2.	Επικίνδυνα Εργαλεία.....	367

#### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:**

	ΑΠΛΗ ΤΥΧΑΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ.....	369
1.	Γενικά .....	369
1.1.	Ορισμός.....	369
1.2.	Πρακτική Χρησιμότητα .....	369
1.3.	Πίνακες Τυχαίων Αριθμών .....	370
1.4.	Συμβολισμοί.....	372
2.	Εκτιμήσεις.....	372
2.1.	Παράμετρος– Στατιστική .....	372
2.2.	Πλεονεκτήματα Τυχαίας Δειγματοληψίας .....	373
2.3.	Εκτιμήσεις – Εκτιμητές.....	374
2.4.	Τυπικό Σφάλμα Μέσου .....	376
2.5.	Τυχαία Δειγματοληψία και Κανονική Κατανομή .....	378
2.6.	Διάστημα Εμπιστοσύνης .....	379
3.	Παράδειγμα Απλής Τυχαίας Δειγματοληψίας.....	381
4.	Παρατηρήσεις.....	384
4.1.	Τυπολόγιο.....	384
4.2.	Το Πλαίσιο Δειγματοληψίας .....	384
5.	Συστηματική Δειγματοληψία .....	385
5.1.	Ορισμός.....	385
5.2.	Παράδειγμα .....	386
5.3.	Συστηματική και Απλή Τυχαία Δειγματοληψία .....	386

5.4.	Οι Κίνδυνοι της Συστηματικής Δειγματοληψίας .....	387
6.	Επιφανειακή Δειγματοληψία .....	389
6.1.	Η Μέθοδος.....	389
6.2.	Τα Προβλήματα της Επιφανειακής Δειγματοληψίας .....	389
7.	Μέγεθος – Σφάλμα Δείγματος .....	390
7.1.	Προσδιορισμός Μεγέθους Δείγματος .....	390
7.2.	Παράδειγμα .....	391
7.3.	Το Κόστος .....	392
7.4.	Τα μη Δειγματοληπτικά Σφάλματα.....	393

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:**

ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ ΚΑΤΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ.....	395
1. Παρουσία της Μεθόδου .....	395
1.1. Ορισμός.....	395
1.2. Χρησιμότητα της Μεθόδου .....	396
1.3. Συμβολισμοί.....	398
2. Εκτιμήσεις – Εκτιμητές .....	398
2.1. Μέσος – Διακύμανση Μέσου.....	398
2.2. Εκτίμηση Αναλογίας.....	401
3. Παράδειγμα.....	402
4. Καταμερισμός του Δείγματος στα Στρώματα .....	404
4.1. Αναλογικός Καταμερισμός .....	404
4.2. Παράδειγμα.....	406
4.3. Παρατηρήσεις .....	409
4.4. ‘Αριστος Καταμερισμός .....	410
4.5. Συστηματική και κατά Στρώματα Δειγματοληψία .....	412

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:**

ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ ΚΑΤΑ ΔΕΣΜΙΔΕΣ.....	413
1. Γενικά.....	413
1.1. Ορισμός.....	413
1.2. Χρησιμότητα της Μεθόδου .....	414
1.3. Παράδειγμα.....	414
2. Εκτιμήσεις – Εκτιμητές .....	415
2.1. Ισομεγέθεις Δεσμίδες .....	415
2.2. Ανισομεγέθεις Δεσμίδες .....	417
2.3. Ενδοταξική Συσχέτιση.....	417
2.4. Επιλογή των Δεσμίδων.....	419
2.5. Δειγματοληψία, Κόστος, Ακρίβεια Εκτίμησης .....	420

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ:**

ΠΟΛΥΣΤΑΔΙΑΚΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ .....	421
1. Δειγματοληψία Δύο Σταδίων .....	421
1.1. Ορισμός.....	421
1.2. Παραδείγματα .....	422
1.3. Χρησιμότητα της Μεθόδου .....	422
1.4. Επιλογή Πρωτογενών Μονάδων .....	424

2.	Περιγραφή της Μεθόδου .....	424
2.1.	Επιλογή Πρωτογενών Μονάδων .....	424
2.2.	Παράδειγμα .....	425
2.3.	Καταμερισμός του Δείγματος .....	426
3.	Δειγματοληψία Πολλών Σταδίων .....	427
3.1.	Παρουσίαση της Μεθόδου .....	427
3.2.	Παράδειγμα .....	428

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ:**

	ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ.....	432
1.	Παρουσίαση των Μεθόδων.....	432
1.1.	Οι Δυσκολίες της Τυχαίας Δειγματοληψίας .....	432
1.2.	Η Εμπειρική Αντιμετώπισή τους.....	433
1.3.	Η Μέθοδος των Αναλογιών.....	433
1.4.	Παράδειγμα .....	434
1.5.	Ακρίβεια της Μεθόδου .....	436
1.6.	Η Μέθοδος των Διαδρομών.....	437
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	439

## **ΕΠΙΜΕΤΡΟ**

	ΟΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	455
1.	Εισαγωγή.....	455
2.	Συλλογή των Δεδομένων .....	457
3.	Πρόσβαση στις Πηγές και Συνεργασία Ερευνητών .....	462
4.	Επεξεργασία και Ανάλυση Δεδομένων .....	466
5.	Επίλογος.....	484